

Svahken sijte/Elgå reinbeitedistrikt
2443 DREVSJØ

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

15. april 2009

JUSTISDEPARTEMENTET	
17 APR 2009	
SAK NR.	200801140
AVDELING	LOV/EO/TKH
GRUPP	201

HØRINGSUTTAELSE VEDRØRENDE NOU 2007:13 "DEN NYE SAMERETTEN"

Viser til Justisdepartementets hjemmesider hvor det fremgår at høringsfristen for uttalelser vedrørende NOU 2007:13 "Den nye sameretten" er utsatt til 15.april 2009.

Svahken sijte/Elgå reinbeitedistrikt, heretter Svahken, er det sørligste reinbeitedistriktet i Norge. Svahken ligger innenfor Femundsmarka i Hedmark fylke, og er i dag berørt av fjellovens regler hva gjelder disponering av ressurser på statsallmenningen i Engerdal kommune.

Svahken slutter seg til høringsuttaelsene fra Norske Reindriftssamers Landsforbund og Saemien sijte.

Kartlegging av samiske rettigheter

Svahken støtter Norske Reindriftssamers Landsforbunds høringsuttalelse om Den nye sameretten, hvor organisasjonen peker på at rettighetsdelen må identifiseres før man bestemmer hvilken forvaltingsmodell som skal legges til grunn.

En identifisering av rettighetene som første del av gjennomføringen av Den nye sameretten vil føre til at man får kartlagt hvordan forholdene i de aktuelle områdene har vært. Dette er nødvendig for å kunne en forvaltningsmodell som tilgodeser samiske interesser i størst mulig grad. Områdene sør for Finnmark har også, sett i et historisk lys, vært utsatt fra storsamfunnets inngrep. For det første har områdene utenfor Finnmark vært sterkt påvirket av en fornorskningssprosess over flere hundre år. Dette har blant annet ført til flere rettighetskonflikter som har havnet i rettsapparatet, og at andre rettigheter som tilligger reindriften er uthulet eller forsøkt redusert betraktelig. Dette gjelder særlig retten til elgjakt. I tillegg har det vært gjennom ulike konglige resolusjoner blitt forbydd reindrift i en rekke områder som tradisjonelt har blitt benyttet av reindriftssamer, deriblant områdene i den tilgrensende kommunen til Svahken, Rendalen kommune. En systematisk marginalisering av reindriften har resultert i blant annet at reindriften ikke har kunnet ivareta sine rettigheter i de tradisjonelle samiske områdene. Videre viser nyere arkeologiske funn i områdene rundt Femunden at det har vært samisk tilstedeværelse mye tidligere enn antatt. Det er en forutsetning av disse forhold sammen med andre, tas med i betraktningen når Den nye sameretten skal implementeres i områdene fra Troms og sørover.

De faktiske forhold er at det arealet som reindriften i dag benytter er sterkt redusert og daglig opplever reindriften at områdene blir innsnevret gjennom ulike tiltak fra eksempelvis nasjonalparker til hyttefelt. Den arealmessige situasjonen er prekær. På

samme tid opplever Svahken at andre og nyere næringer, typisk turisme, får et større handlingsrom innenfor reindriftens kulturlandskap, mens rammebetingelsene for reindriften svekkes. Samtidig oppleves det som om reindriftens rettigheter ikke har tilsvarende dynamisk preg til å utvikle seg i tråd med samfunnsutviklingen for øvrig.

Forvaltningsmodell

Den nye sameretten foreslår to ulike forvaltningsmodeller, hålogalandsloven og endringer i fjellova. For Svahken gjelder forslaget om en revidering av fjellova, hvor reindriften blir mer synliggjort gjennom blant annet lovfestet deltakelse i fjellstyret.

Svahken mener at det er uheldig med en oppspaltning av forvaltningsmodeller mellom de samiske områdene. Utgangspunktet må være at alle samer er likverdig uavhengig av bosted, og at dette gjenspeiles gjennom en felles forvaltningsmodell for områdene fra Troms og sørover. Et endelig valg av forvaltningsmodell bør også ventes med inntil kartleggingsarbeid av samiske områder er ferdigstilt.

Svahkens erfaringene med fjellova som forvaltningslov for ressursene i Femundsmarka er ikke udelt positive. Innledningsvis vil det minnes om de omstendigheter som fjellova ble vedtatt under, hvor hensynet til jordbruket var avgjørende. Svahken vil peke på ulike eksempler på hvordan reindriftens rettigheter i statsallmenningen har blitt forsøkt svekket gjennom fjellstyre-modellen. Dette gjelder for eksempel retten til fiske i fjellvannene, bruk av båt, fiske med garn og uttak av trevirke. Et annet eksempel er uttak av lav på statsallmenningen hvor reindriften i Svahken ikke fikk utdelt felt for innsanking av lav som tilleggsfôr for rein under vinteren. Erfaringene viser at forvaltningen av ressurser i stor grad er personavhengig, og det ikke blir noen forutberegnlighet for reindriften i forvaltningen av tilgangene i statsallmenningen. Det er usikkert om det nye forslaget vil avhjelpe dette forhold.

Svahken mener at dersom det likevel skulle bli aktuelt med en revidering av fjellova som forvaltningsmodell, bør særlige hensyn tas til reindriften. Den nye sameretten foreslår blant annet at reindriften skal sikres plass i et utvidet fjellstyre. En lovfestet rett til styreplass i fjellstyret er ikke alene nok til å sikre reindriftens rettigheter. Svahken foreslår derfor i de saker som har særlig interesse for reindriften skal hensynet til en bærekraftig og rasjonell reindrift vektet tyngre enn hensynet til andre tiltak. I saker som har en direkte betydning for reindriftens disponering av arealet skal reindriften ha mulighet til veto i saken. Forslaget begrunnes i blant annet den vanskelige arealmessige situasjonen som reindriften er i. Reindriften er i behov av et særskilt vern mot tap av beiteland.

Svahken mener også at det bør lovfestes at reindriften er berettiget til en del av de inntektene som følger av fjellova. Midlene bør øremerkes til reindriften. Det er naturlig at reindriften får ta del av det økonomiske utbyttet i statsallmenningen da også reindriften har rettigheter i området. Dette gjelder for eksempel inntekter fra tomtefeste, småviltjakt og fiske. Bakgrunnen for forslaget er at uttak av ressurser i statsallmenningen ofte går på bekostning av reindriftens behov. Mange av de ovenfor nevnte tiltakene er i strid med reindriftens ønsker, hvor reindriften ønsker å verne områdene mot ulike former for inngrep, mens grunneiere ønsker mer bruk av reindriftens kulturlandskap.

Den nye sameretten har ikke tatt stilling til hvorvidt samiske interesser skal være representert i Statsskog SF. Svahken ser det som naturlig at samiske interesser er representert i styret til Statsskog SF på lik linje med andre aktører. Dette for å understreke at samer er bruksrettighetshavere i statsallmenningen innfor det samiske området.

Med vennlig hilsen,

Svahken sijte/Elgå reinbeitedistrikt